

Nieuwe competenties om Europees te functioneren

Shopper in Europa

In Europa wordt op allerlei niveaus gewerkt aan de Europese kwalificatiestructuur. Martin Mulder doet dat vanuit de wetenschappelijke hoek en André Huigens vanuit de praktijk. Maar hoe de eqf er uit gaat zien en wat studenten en docenten daarvan gaan merken, dat is nog zeer de vraag.

In 2012 heeft elk Nederlands diploma een vermelding van het EQF-niveau. Dat is het niveau binnen de European Qualification Framework, de Europese kwalificatiestructuur of EQF. In 2010 moet de Nederlandse kwalificatiestructuur zijn gelinkt aan de EQF. Dan is er dus een Europese én een nationale kwalificatiestructuur.

Geen vervanging

Martin Mulder is hoogleraar en hoofd van de leerstoelgroep Educatie- en competentiestudies aan Wageningen Universiteit en deskundig op het terrein van de ontwikkeling van het beroepsonderwijs in Europa. Hij legt uit wat de EQF inhoudt: “De EQF is een referentiemodel dat de bedoeling heeft om te kunnen schakelen van de ene nationale kwalificatiestructuur naar de andere.” De EQF zal het mogelijk maken om nationale kwalificaties makkelijker met elkaar te kunnen vergelijken. In de EQF staan acht niveaus beschreven en de lidstaten moeten in 2010 aangeven welke niveaus van de EQF overeenkomen met de niveaus binnen hun eigen nationale kwalificatiestructuur. Dan kan het dus zijn dat niveau drie van onze kwalificatiestructuur overeenkomt met niveau vier van de EQF en dat het Spaanse niveau drie overeenkomt met niveau twee van de EQF. Allerlei andere ingewikkelde vergelijkingsmodellen kunnen dan naar de prullenbak.

De EQF is dus niet bedoeld als vervanging van onze kwalificatiestructuur. Mulder: “Het is dus niet een vastgesteld geheel dat bedoeld is als normatief model wat iedereen moet gaan imple-

menteren. Ik zeg niet dat het nooit, ooit zo ver komt. Dat landen er naar gaan kijken en zullen denken, dat is toch wel beter dan wat we hebben en dat de EQF dan een beetje als richtsnoer zal dienen. Maar dat is niet de bedoeling.” Er is ook geen verplichting om de nationale kwalificatiestructuur te vervangen door de EQF, want onderwijs is in Europa een niet bindend beleidsterrein. “Maar,” zegt Mulder, “de Raad van ministers van onderwijs heeft wel besloten om de EQF te maken, om het te zien als een referentiemodel en om dat als zodanig te ondersteunen.”

Drie, vier talen

Tot nu toe bestaat de EQF alleen nog maar uit een document waarin de acht niveaus precies omschreven zijn. Op 22 april zullen de voorzitters van de Europese Raad en het Europese Parlement de aanbeveling over de EQF tekenen. Mulder: “Het formele werk is dan gedaan. Het echte werk gaat dan beginnen.” Maar wat houdt dat echte werk in? André Huigens is internationaal projectmanager bij Wellantcollege te Houten. Hij is projectleider van een RIGO-project waarbij zes EU-landen samenwerken om te toetsen hoe de EQF kan werken. Hij legt uit hoe de EQF eruit gaat zien. Als voorbeeld beschrijft hij de metaal- en de papierindustrie waar de competenties heel erg goed voor zijn uitgewerkt. “Maar dat is alleen maar gedaan om ervoor te zorgen dat De Vogue van de zelfde kwaliteit is, of die nu uit Duitsland of uit Roemenië komt.” Het doel van de EQF is juist om de arbeids- en educatiemobiliteit te vergroten. En

om daarmee het kennisniveau en de welvaart van Europa op een hoger plan te brengen. Dat is wat anders dan overall voor dezelfde papierkwaliteit zorgen. Volgens Huigens is het de bedoeling dat de EQF zo wordt opgebouwd en ingevuld dat een scheidsrechter die de Champions League kan fluiten ook scheidsrechter kan zijn bij het WK schaatsen in Heerenveen. “De *levels* een tot en met acht beschrijven de complexiteit en de processen die in dat beroepsveld spelen. Bij die scheidsrechter gaat het niet om welke opleiding hij moet hebben gevolgd – de *income*-, nee, het gaat om wat die nodig zou moeten hebben – de *outcome*-. En dan zeggen mensen: ‘Oh hij zal toch allicht wel drie, vier talen moeten kunnen spreken.’ Zo kun je een heel rijtje maken van wat hij nodig heeft.” Binnen de EQF worden competenties beschreven die uitgaan van de complexiteit en de procesgang. In onderwijsland denken mensen in termen van scholing – wat stop je erin?-, en het bedrijfsleven denkt vanuit complexiteit, verantwoordelijkheid en dergelijke, – wat komt eruit?-. En zo gaat de EQF dus ingevuld worden. Vanuit de *outcome*, de algemene brede competenties.

Niveau drie of vier

Binnen het RIGO-project pioniert Huigens met docenten, leerlingen en studenten van lerarenopleidingen uit de zes landen op het terrein van de EQF. De eerste vraag die het project wil beantwoorden is: wat is nodig om Europees te functioneren? De projectgroep heeft drie competenties geformuleerd. Dat

Martin Mulder (l) denkt dat het echte werk nu gaat beginnen. André Huigens is al volop bezig

zijn: kun je omgaan met de complexiteit van werken in het buitenland, zoals reizen en boodschappen doen, kun je omgaan met cultuurverschillen en kun je omgaan met de taal? Ongeveer 250 leerlingen uit zes verschillende landen werken in verschillende rondes gedurende drie weken in het buitenland op een bedrijf. Tijdens deze weken zullen de projectleden regelmatig contact hebben met de leerlingen en hun vragen: wat hebben jullie nou nodig om hier te functioneren? “Daar kan bijvoorbeeld uitko-

men dat ze behoefte hebben aan een meerdaagse talencursus.” Op die manier wil Huigens er, al werkende, achter komen wat Europees functioneren is en wat je daarvoor nodig hebt.

Aan het eind van de periode doen de leerlingen een assessment. Huigens: “Tijdens het gesprek bekijken de assessoren op welk niveau de leerlingen functioneren. Is dat inderdaad drie, of is dat twee of vier? Dat zal verschillen opleveren. Als nou blijkt dat die Spaanse leerling alleen maar tegels kon sjouwen en

geen enkel gesprek met de klant kon voeren, dan heeft de taalbarrière hem teruggedooit in niveau een.” Op die manier wil het project ook laten zien op welk niveau de verschillende landen nu presteren met hun onderwijs. Is ons nationale niveau drie hetzelfde als niveau drie op Europees niveau?

Rijp

De EQF kan bij de verschillende lidstaten dus heel verschillende reacties oproepen. Mulder verwacht dat het onder-

Een internationaal team van vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven stelt een assessment op

wijsveld in Zuid-Europese landen zal schrikken. Het beroepsonderwijs is daar veel minder goed geregeld dan hier. Wat daar niveau drie heet kan Europees gezien wel eens niveau twee of zelfs één zijn. Hij verwacht weinig verandering voor Nederlandse docenten. “Ik denk dat de invloed van de EQF op het Nederlandse beroepsonderwijs meer loopt via

de mensen die bezig zijn met onderwijsontwikkelingen dan via de docenten. Misschien moet er meer onderwijs in talen komen.” Bovendien is Nederland al vrij ver met de competentiegerichte kwalificatiestructuur. En dat sluit goed aan bij de intenties van de EQF. Andere Europese landen zijn daar nog helemaal niet mee bezig. Huigens verwacht wel

grote veranderingen voor docenten. “De docenten die bij ons project betrokken zijn, zijn geschrokken van de implicaties die de EQF kan hebben voor het onderwijs in Nederland. Die zeggen: ‘Als wij zo leerlingen rijp moeten maken om te kunnen functioneren in het buitenland dan heeft dat grote consequenties. Wij geven nu te weinig breedte.’” □